

Brief: wet internationalisering in balans

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum 11 januari 2024

Betreft Reactie op brief van 13 december Voortgang internationalisering in balans¹

Geachte heer Dijkgraaf,

Op 13 december 2023 schrijft u in de brief aan de Kamer een update over het wetsvoorstel Wet Internationalisering in Balans. Met deze wet beoogt u om het aantal internationale studenten in te perken en studies meer in de Nederlandse taal te geven.

Als CNV Onderwijs hebben wij bij onze leden hierover in december 2023 een enquête uitgezet (HBO en WO) én hebben we de eigen sectorgroepen gevraagd naar een reactie op dit wetsvoorstel. Leden geven aan dat zij vanuit **zelfregie** en **autonomie** hadden willen meedenken. Het werkveld is echter tot op heden niet betrokken geweest.

In deze brief roepen wij u op om vooral de beroepsgroep zelf te betrekken bij de stappen die u zet om te komen tot grip op de internationale studentenstromen en de daarmee samenhangende problematiek. Onze leden willen meedenken over oplossingsrichtingen voor de onderwijssector.

Daarbij gaat het hen om bieden van **maatwerk** en het zoeken naar een **duurzame balans** tussen nationale en internationale studenten, met in het achterhoofd het internationale karakter van het onderwijslandschap en Euregionale ligging van de onderwijsinstellingen. In Duitsland en België wordt vol ingezet op het versterken van de internationalisering. Het gaat daarbij ook over de concurrentiepositie binnen de open kenniseconomie, werkgelegenheid en onderwijskwaliteit.

Uit de door ons in december 2023 uitgevoerde enquête blijkt dat er een duidelijk verschil in benadering bestaat tussen universiteiten en hogescholen in steden als Amsterdam en Rotterdam, die te maken hebben met hoge werkdruk en huisvestingsproblematiek van studenten en de universiteiten en hogescholen gelegen in grens- en krimpregio's.

De onderwijsinstellingen in de eerstgenoemde steden hebben behoefte aan instrumentarium om zelf de instroom binnen sommige studierichtingen te beperken en in overeenstemming te brengen met de huidige bezetting aan onderwijsprofessionals en de aanwezige faciliteiten, of spreiding van studenten te bewerkstelligen. Het verdienmodel, gebaseerd op financiering van het aantal studenten, lijkt doorgesloten. Er is behoefte aan maatregelen als het invoeren van een numerus fixus en het beperken van het aantal Engelstalige bacheloropleidingen. Ook is meer Nederlandstalig onderwijs in de bachelor een onderwerp, zodat studenten uit het mbo beter kunnen doorstromen.

¹ [Kamerbrief over voortgang wetsvoorstel internationalisering hoger onderwijs | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

In tegenstelling tot de instellingen in de grote steden willen onderwijsinstellingen in de krimp- en grensregio meer studenten aantrekken. We hebben het dan concreet over Groningen, Twente, Nijmegen, Maastricht, Tilburg en Brainport Eindhoven. Zij trekken veel studenten vanuit de omgeving aan en dat is al gauw van over de grens. Het beperken van de instroom heeft gevolgen voor de onderwijskwaliteit en de werkgelegenheid in deze regio's en zorgt voor achteruitgang van de economie en de leefbaarheid. Het hoger onderwijs is in deze regio's sterk met het bedrijfsleven verbonden. Alleen al de aankondiging van de wet heeft nu al invloed op het aantrekken van getalenteerde studenten en hoogleraren. Minder staf betekent direct ook minder onderzoek. Gemeenten in de grensregio van Maastricht onderschrijven dit beeld in hun brief aan de formateur.

Er is daarom een afwegingskader noodzakelijk dat uitgaat van maatwerk en balans. In een dergelijk kader en een bijbehorende risicoanalyse spelen de volgende onderwerpen een belangrijke rol.

De ligging van de onderwijsinstellingen, evenals het feit dat Nederland onderdeel is van de Europese Unie. De Europese regelgeving staat een inperking van de instroom van Europese studenten en onderwijsprofessionals naar alle waarschijnlijkheid niet toe.

De instroom bestaat bij de meeste onderwijsinstellingen grotendeels uit Europese studenten, hoewel zij melden dat er feitelijk sprake is van wereldwijde instroom. Dit ten gevolge van de globalisering. Deze instroom draagt bij aan het ontwikkelen van perspectieven op wereldproblematiek en daarbij behorende innovatietrajecten die ons onderwijssysteem en onze kenniseconomie verrijken, maar ook een interessante uitwisseling van onze studenten mogelijk maakt.

Een inperking van de instroom kan het risico met zich meebrengen dat hightechbedrijven naar het buitenland verdwijnen. Technische studies hebben nu al een tekort aan studenten. Universiteiten vormen nu een creatieve broedplaats voor het oplossen van mondiale problemen. Nederland Kennisland.

De onderwijskwaliteit, die in sommige steden als Amsterdam en Rotterdam onder druk staat. De onderwijsinstellingen geven aan dat dit veroorzaakt wordt door het financieringssysteem. Het aantal studenten telt, terwijl de op output-gerichte doelstellingen van de onderwijsinstelling niet van belang lijken. Elke internationale student levert veel meer op dan die kost (rap. CPB 2019). Hierdoor is er sprake van een verdienmodel, gestoeld op aantallen studenten en niet op kwaliteitsnormen. De onderwijskwaliteit met aandacht voor het welzijn van de onderwijsmedewerkers (werkdruk, voldoende faciliteiten, sociale veiligheid), moet daarbij leidend zijn, niet het verdienmodel. Momenteel vindt er een herijking van het financieringsstelsel in het funderend onderwijs plaats. Mogelijk is die ook in het hoger onderwijs noodzakelijk, waarbij als kanttekening moet worden aangegeven dat het kind niet met het badwater moet worden weggegooid.

Maatregelen gericht op inperking van de instroom hebben direct effect op de werkgelegenheid binnen de onderwijsinstellingen en het lokale netwerk (het bedrijfsleven en de leefbaarheid in gemeenten) eromheen (krimp-/grensregio). De instellingen zullen naar eigen zeggen gaan inkrimpen, met ontslag voor personeel tot gevolg. Met de huidige arbeidsmarkttekorten lijkt dit geen weg om in te slaan. Het is beter meer gerichte inspanningen te plegen ten aanzien van het behoud van de studenten/hoogleraren voor de werkgelegenheid hier. Het aanleren van de Nederlandse taal is daarbij essentieel. De onderwijsinstellingen stellen dat dit de studenten gemakkelijk aangaat. Gedurende hun studie worden zij steeds vaardiger en is er sprake van een geleidelijk integratie. De integratie van kennismigranten vraagt los daarvan aandacht. In de Staat van het onderwijs wordt gewaarschuwd voor de problematiek rond meertaligheid in de provincie Brabant. In België zijn de afspraken zeer strikt. Er wordt slechts een vast contract aan een hoogleraar verstrekt, als aan de afspraken ten aanzien van taalvaardigheid wordt voldaan. Maar ook daar wordt hiermee creatief omgegaan onder invloed van hoge werkdruk, de arbeidsmarkttekorten en vergevorderde internationalisering.

Concluderend lijken de huidige plannen voor het rigoures inperken van de instroom van internationale studenten te weinig doordacht met het oog op de onderwijskwaliteit en arbeidsmarkt, zowel nationaal als regionaal. Wetgeving zou moeten leiden tot instrumentarium dat een onderwijsinstelling vanuit zelfregie en autonomie de mogelijkheid biedt om regulerend op te treden, met maatwerkoplossingen tot gevolg. Wij roepen u middels deze brief op de beroepsgroep alsnog te betrekken bij het tot stand komen van dit wetsvoorstel en de uitwerking ervan.

Met vriendelijke groet,

D. Woestenberg